

A múlttól vallanak

A levéltárak szívesen fogadják és meg is vásárolják a régi iratokat

A levéltárak túlnyomórészt az államigazgatási, a gazdasági és a kulturális szervektől gyűjtik be a működésük során keletkezett és legalább 10 évnél régebbi iratokat további megőrzésre és feldolgozásra. Az évszázadok folyamán sok értékes és már nem selejtehető irat gyűlt össze a levéltárakban. Több tízezer folyómeétre terjed az iratokkal megrakott állványok hossza.

Legyen a közé!

A nagy mennyiségű iratanyag a múlt megismerésének nélkülözhetetlen forrása. Emellett napról napra igénybeveszik a levéltárak dolgozóinak segítségét az iratok felkutatásában a gazdasági élet egyes szervei, sőt a magánzemélyek is.

A levéltárak arra is törekednek, hogy ne csak a ma működő szervek irattáraiból gyűjtsék be az anyagot, hanem a magánosokat is „rábíráják”, hogy a még lappangó értékes iratokat kutsassák fel és adják át a levéltárnak, a köznek. A levéltárak az ilyen tevékenységet meg is jutalmazták. A levéltárak felüyleti szerve a Művelődésügyi Minisztérium Levéltári Osztálya több esetben meg olyan egyéneket is megjutalmazott, akik jelentősebb történeti értékű iratokra hívták fel a figyelmet és útmutatásuk segítségével az illetékes levéltárak becses iratokhoz jutottak.

Felajánlás, nyomravezetés

Alább csupán néhány ilyen, a közelmúltban előfordult esetre hívjuk fel a figyelmet azért, mert azt gondoljuk, bizonyára akadnak Szegeden és a megyé-

ben, akik tudnak ilyen iratokról. Ha így van forduljanak Szegeden, Hódmezővásárhelyen és Makón a városi tanácsházán, Szentesen a járási tanácsházán működő levéltár vezetőihez. A községi tanácsházán is tudják, hol vannak a levéltárak.

Jászay József ny. polgári iskolai igazgató Pápán az egyik volt uradalmi istálló rejtett zugában a városi levéltárból származó értékes iratokat talált, és pedig 1791—1922. évekig terjedő tanácsülési jegyzőkönyvek sorozatából, s törvényeszközi jegyzőkönyvek, gyűlékezési végzések gyűjteményéből. A nyomravezetésért a veszprémi levéltár igazgatója javaslatára 1000 forint jutalmat kapott a minisztériumtól.

Molnár Gyula konyári református lelkész a debreceni levéltárnak adta át az őrzésében levő községi jegyzőkönyvek 1731-től 1848-ig terjedő kötetét és a bírói számadásokat a XVIII. század végéről. Ugyancsak 1000 forinttal jutalmazták. Dózsa Márton apátságplébános arról értesítette a székesfehérvári levéltárat, hogy az előzállási uradalom 1810—1844. évi zárszámadásait, leltárakat és jószágkormányzói jelentéseket őriz. Mivel az iratokat gondosan megőrizte, szakszerűen kezelte és felajánlotta az állami levéltárnak, 500 forint jutalomban részesült.

A város lakóitól...

Szegeden a Vasútforgalmi Technikum egyik tanulója, Tóth Árpád bizonyára tanárai útmutatása alapján hozzánk hozta be a családjuk birtokában levő címeres nemeslevelet, amelyet 1630-ban II. Ferdinánd király adományoz-

ott Kollát Gáspárnak és családjának. A nemeslevél és a pecsét már sérült volt, mégis 250 forintot kapott az ifjú vasutasnövendék.

Nyíri Antal professzortól középkori okleveleket kaptunk. Péter László pedig egy szőregi 1845-ből származó adásvételi szerződést adott át. Nagy Sándor, aki a földosztás alkalmával a szeged-baktói bizottság elnöke volt, nemrégiben hozta be a vezetés alatt működött bizottság eddig nála őrzött iratait és térképeit, azzal, hogy megváltik kedves emlékeitől és azokat átadja a levéltárnak, őrizték tovább ott. Csongor Győző muzeológus is a levéltárba adta azokat az iratokat, amelyek a Tanácsköztársaság szegedi történetére igen értékesek. Vásárhelyen, Szentesen is tudunk esetekről, amikor lelkes gyűjtők kövételre méltó módon megváltak addig őrzött irataiktól — ellenszolgáltatás nélkül.

Oltvai Ferenc
levéltári igazgató

Előkészületek a VIT-re

Vándorkiállítás Szegeden

Nagyszabású eseménysorozatot indítottak meg a magyarországi ifjú kommunis-ták a IX. Világifjúsági Találkozó tiszteletére. Ezeket a megmozdulásokon a magyar fiatalok a VIT központi gondolatát, a béke, a barátság, a szolidaritás nemes eszméjét közzömböztetik.

A KISZ-alapszervezetek ifjúsági találkozókat rendeznek — úgynevezett kis VIT-eket —, ahová a hazánkban tartózkodó külföldi fiatalo-

kat is meghívják. Számos szellemi vetélkedőn a versenyzők arról számolnak be: mit tudnak az eddigi ifjúsági találkozókról. Az ifjúmunkások VIT-műszakokat szerveznek.

A KISZ Központi Bizottsága hamarosan vándorkiállítást indít útra, amely az eddigi ifjúsági találkozók történetét ismerteti, eredeti dokumentumok, fényképek felhasználásával. A gyűjteményes kiállítást Szegeden, Debrecenben, Miskolcon, Pécsen és Győrött mutatják be. A KISZ Központi Bizottság érdekes kiadványa a VIT-ekről, két hét múlva érkezik Szegedre. Hamarosan húszezer, képekkel illusztrált plakát kerül az utcára, amely szintén az eddigi ifjúsági fesztiválok dokumentálja. A mozikkban májustól augusztusig az ifjúsági matinékon a világifjúsági találkozókról szóló dokumentumfilmeket és hirdetőket is vetítik.

— Bevallom, jólesett ez a figyelmesség. Feleségemmel együtt nagyon szeretünk az öttömösi gyerekekkel. És ők is minket. Régi tanítványaink ma is felkeresnek, ha

erre járnak. Pedig nagyon szigorú voltam az órákon — mondja Nagy József. Aztán előveszi a képpel tömött kezét és megelevenednek az emlékek.

— Az első évben nem leltem helyem a tanyai iskolában. Olykor kerékpárral is hazaszaladtam Szegedre, ha egy kis szabad időm volt. Aztán megnősültem és „telfedeztem” a tanítás és nevelés szépségét — emlékezik. Fényképeken az első táncospartok, iskolás és felnőtt műkedvelők csokra. A szereplőgárda szervezése, az ismeretterjesztő előadások végtelen sora, a színdarabpróbák, melyeket végül olyan műsorok koronáztak, mint a „Noszty fiú esete Tóth Marival” vagy Moliere Fösvény című darabjának előadása. Nyolcvévi népművelő tevékenység értelme a felső-mórakalmi iskolában.

A közel húszéves tanítói tevékenység a Nagy házaspár számára egyben a népművelés két évtizedét is jelenti. A felső-mórakalmi iskolából Öttömösre kerültek. Felesége népi táncokat, Nagy József meg színdarabokat tanított. Műsoraikkal megörvendeztettek a közeli falvak és tanyák népét.

— Azok voltak a szép idők. Fiatalok voltunk, lelkesek — jegyzi meg Nagy Józsefné. — De jó volna még egyszer újra kezdeni. De hát nem lehet előlről kezdeni. Így folytatni kell.

Hat éve a kübekházi iskola pedagógusi és a művelődési élet mindensei. Szervezők, rendezők, oktatók, sőt olykor szereplők is. Nagy József közben matematika-kémia szakos tanári képesítést, majd B-kategóriás színjátszó-rendező diplomát szerzett. A művelődési otthon tiszteletdíjas igazgatója. Ugyanakkor a színjátszómozgalom járási szakreferense. Olykor zsör-

tölődik e tiszte miatt, de jó ismerői azt válaszolják: meg se lenne a színvonalversenyek nélkül.

Négy évtized mögött. Mondogattja: kissé megfáradt, már nem bírja úgy... De azért végzi tovább. Színjátszóival rendszeresen találkozik a művelődési otthon klubjában, és írókról, versekről beszélgetnek. Nem szavalásra, hanem versmondásra tanítja az irodalmi színpad híveit. Ha elfáradnak, „húzd meg, ereszd meg”-et játszanak, zálogdíj: egy vers elmondása. Ez amolyan műhelymunka, ahol a műkedvelés inasai felnőnek.

Az irodalmi színpad a kedvenc műfaja. A művelődési otthon majd új önálló igazgatót kap és csak az irodalmi színpaddal foglalkozik. Jelenleg 20—24 híve van. Közvetlen cél: a tanulás. Mögöttük egy szép siker áll, melynek még friss a melege. A 20. évfordulót köszöntötték érdekes, megragadó műsorral. A felszabadulás hazai hangulatát, a szovjet katonák hősiességét, az országépítés nagy művét próbálták felidézni a versek és jelenetek művészi erejével.

— Meggyőződtem, hogy az irodalmi színpad bármilyen magas színvonalú műsorát megérti a falusi közönség, ha az ugyanakkor cselekményes; ha valami történik benne. Előadásunk sikerének ez a titka — magyarázta Nagy József. Felidézi az egyik jelenetet:

— A reflektor fénye a narrátorra hull, aki sorra kérde a színpadon álló szovjet katonákat: „Mondd, harcos, hol a hazád?”... — amint magyarázza, nyomban meghiheti a mű szépsége és a rendezés szenvedélye

Hallgatom és a verssor így rezonál bennem: pedagógus—harcos, ez a „hazád”. A népművelés széles horizontja.

Balogh Ödön

Munkájuk aranyat ér

Milyen mély a csend itt, a forráskúti határban. Itt ott erdőfolt, kalászbá szük-kent gabonablatlák. Végre forrón a májusi nap. A szomszédos szőlőablán ingre-vetkőzve dolgozik hat ember. Tapodi János csapata. Mély gödröket ásna és betonkarókat „gyökereztetnek” meg a homokon.

— A fiatal telepítési szőlők kordonos művelését készítjük elő. Tapodi János zömök, erőteljes, barna fiatalember. Négy éve — amikor leszerelt a katonaságtól — lépett be a forráskúti Haladás Tsz-be. Barátai a falun kívül, gyárakban, vállalatoknál kerestek munkát.

— Itt születtem, szeretem a mezőt munkát. Nem bánom, hogy itt maradtam — mondja. Idén végezte el a gyümölcs-termesztő szakiskolát, a csongrádi szaktanáro-
k vizsgáztatták. Szereti a szőlőművelést.

— Az iskolában tudtuk meg, hogy mit miért csinálunk a szőlőben. Különösen a növényvédelemben, meg a nagyüzemi szőlőtelepítésben és művelésben tanultam sok újat.

A gazdaság vezetői értékelik szorgalmát, jó munká-

ját és megfelelő munkakörben foglalkoztatják.

A palántás kertben lányok tarka csoportja, a paprikaágásokat gyomlálják. A szomszédos kertben, ahol félig nyitott ablakok hosszú sorai alatt sarjadnak a különböző palánták, magas, barnára pirult ember vizsgálódik. Dimov Dimo, a kertészet brigádfőnöke. Neve is sejteti, vérbéli szakember: bolgár kertész.

— Apám mint kertészke-
dő ember került Magyarországra, én már itt születtem. A családban szerettem meg és tanultam meg ezt a szakmát — mondja. Sokáig az iparban dolgozott, mint autószerelő. Gépismerete hasznos a kertészetben, hiszen a korszerű öntözőhálózat kiépítéséhez és zavartalan üzemeltetéséhez nagyon jó a gépészszakma.

— Tavaly fejlesztettük ki a kertészetet. Mikor Avramov Illés főkertésszel ide szerződöttünk, összesen 650 üvegráma, vagyis 50—60 melegágyuk volt. Most hat-ezer üvegráma alatt nőnek a palánták. Kiepítettük az öntözőhálózatot, tavaly 240 méter, idén újabb 900 méter csőhálózat viszi a vizet az ágyásokhoz. Új öntözőmotort és szivattyút kapott a ker-

tészet — magyarázza. A szakértelemmel és szeretettel kertészkedő embereket megbecsülik a tsz-ben. Ők nevelik, tanítják a mellettkük dolgozó lányokat, s ugyanakkor közel 3 millió forint bevételt hoz munkájuk a gazdaságnak.

B. Ö.

Igéret helyett vizet!

A Pacsirta utca 9. számú ház lakóinak panasza

Lapunk 1964. október 25-i számában „Gyorsposta” rovatunkban foglalkoztunk a Pacsirta utca 9. számú ház lakóinak vízproblémájával. Akkor Ábrahám István, a Szegedi Ingatlankezelő Vállalat művezetője megígérte — és ezt közöltük is —, hogy 1965 első negyedében új rendszerű kútát létesítenék a Pacsirta utca 9-ben, s így lesz víz.

Most level érkezett Csapka Gézanétól, a Pacsirta utca 9. szám alatti ház egyik lakójától. Beszámolt arról, hogy a cikk megjelenése után rövid idő múlva megkapták az új rendszerű kút-
at és az udvari vezetékkel a szerelők össze is kapcsolták. Tehát minden rendben lett volna, ha az utcai vezetékbe is bekapcsolják az új rendszerű kútát.

Az újabb panaszoslevél nyomán felkerestük az ingatlankezelő vállalatot, pontosabban a vízvezeték-szerelő csoport vezetőjét, Ábrahám Istvánt, aki az ígéretet tette. És mit mondott most?

— Az új rendszerű kút szereléséhez be kellett volna dolgoznia a Víz- és Csatornamű Vállalatnak is, de úgynevezett „80-as bélyeg” hiánya miatt nem tudták a munka rájuk eső részét elvégezni. Így niába ütemeztük be mi is, hogy az első negyedévben bekötjük a vizet, nem sikerült. Most már értesítést kaptunk a Víz- és Csatornamű Vállalattól, hogy a hiányzó alkatrészt megvan, de most meg nekünk nincs emberünk. Túl sok a csőrepedés

és elsősorban a nagyobb bérházak lakóinak vízellátását kell biztosítani. De ígéretet teszünk, hogy e hó végén, vagy legkésőbb június 10-ig bekötjük a vizet a Pacsirta utca 9. szám alatti házba.

Az illetékesek tehát több mint fél év eltelté, s ígéretük lejártá után újabb ígérettel biztatják a Pacsirta utca 9. szám alatti ház lakóit. Az ígéretből azonban nem lesz víz. Ideje most már, hogy „magyarozgatás” helyett állják is adott szavukat, s legyen végre víz a Pacsirta utca 9. szám alatti házban.

H. M.

Olvasóink írják

KÖSZÖNET A SZÉP KIÁLLÍTÁSÉRT

A béketelepki általános iskola tanulói a napokban érdekes kiállítást rendeztek. A kiállításon láthattuk a tanuló rajzait, a történelem-fotószakkör szemléltető munkáit, valamint az úttörő-expedíció albumait.

A szülői munkaközösség és az iskola jó kapcsolatára mutat az, hogy a kiállításon az iskolán kívül Mezei Imre szülői munkaközösségi tag értékes pénz- és éremgyűjteményét is megtekinthették a látogatók.

A kiállítók a nevelők és tanulók fáradságos, lelkiismeretes munkáját tükrözte. Ezért szeretnénk köszönetet

mondani és további jó munkára serkenteni az iskola nevelőit és tanulóit.

A telep lakói

KÁTYÚ AZ ÜTÉSTEN
A Hunyadi János sugárúton, a körút kereszteződéséről mintegy 50 méterre az útburkolat besüppedt, ami az utat szegélyező gesztenyefák árnyéka miatt a járműről alig vehető észre. Emiatt már több baleset történt. A héten például egy motorke-
rékpáros is felborult.

Szeretném felhívni a tanács figyelmét a nagyforgalmú út elhanyagolt voltára, s javasolnám, vonják felelőségre azt, aki miatt kátyúba jutott az útjavítás.

Ördögh Matyás

Szegedi írók a könyvhéten

Összeállították a szegedi könyvheti ünnepek végleges műsorát: a könyvhetet megnyitó irodalmi este május 27-én este kerül sor a Tisza Szálló koncerttermében. Ezen Pándi Pál József Attila-díjas irodalomtörténész tart előadást, s újabb műveikből olvasnak föl: Váci Mihály Kossuth-díjas, Galambos Lajos József Attila-díjas, Papp Lajos SZOT-díjas és Mocsár Gábor.

Május 30-án a Helyőrségi Tiszti Klubban rendeznek író-olvasó találkozót, melyen Pándi Pál, Váci Mihály, Lódi Ferenc és Tóth

Béla lép a közönség elé, s beszélget el az olvasókkal. Június 4-én a Juhász Gyula Művelődési Otthon Klubjában B. Fenékel Judit és Mocsár Gábor találkozik az olvasókkal.

A szegedi írók e rendezvényeken túl részt vesznek a megye különböző városai-ban és falvaiban rendezendő ünnepeken, anketókon, valamint Békés megyében is, ahol Békésszentandrás és Sarkad községében találkozik olvasóival Andrásy Lajos, Papp Lajos, Csóor István, Tóth Béla és Dér Endre.